

MICHALINA DUDA-HYZ¹

Pojęcie hazardu w prawie hazardowym wybranych państw europejskich

Część I.

Pojęcie hazardu w przepisach niezawierających nazw definiowanych „hazard” lub „gry hazardowe”

Streszczenie

Artykuł stanowi pierwsze z cyklu opracowań, których celem jest przedstawienie i analiza znaczenia, jakie przypisuje się pojęciom „hazard” i „gry hazardowe” w przepisach prawa hazardowego wybranych państw europejskich, a także skonfrontowanie normatywnego znaczenia z cechami hazardu w ujęciu nauk społecznych. Analizie poddano przykłady takich unormowań, w treści których nie występuje żadna nazwa na określenie katalogu przedsięwzięć o cechach gier hazardowych, a także wybrane regulacje zawierające definicje legalne „gier losowych” („gier szczęścia”). W opracowaniu wykorzystano przede wszystkim metody komparatystyki prawniczej. W zakresie, w jakim przedstawiono cechy hazardu w ujęciu nauk społecznych, oparto się na dorobku przedstawicieli tych nauk. Przeprowadzone badania opierają się na następujących tezach badawczych. Po pierwsze, modele regulacji, w których na gruncie przepisów prawa hazardowego określono cechy zjawiska hazardu bez wskazania w *definiendum* nazwy obejmującej zbiorczą kategorię gier hazardowych należą do odosobnionych. Po drugie, zarówno w systemach prawnych, w których na gruncie prawa hazardowego nie występuje definicja legalna hazardu, jak i na tle definicji legalnych gier losowych, dostrzegalne są różnice w sposobie określania poszczególnych cech gier hazardowych, tj. zależności wyniku gry od przypadku, zaangażowania majątkowego gracza oraz wygranej.

Słowa kluczowe: hazard, gry hazardowe, gry losowe

¹ Dr Michalina Duda-Hyz – Katedra Finansów i Prawa Finansowego, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; e-mail: dudami@kul.lublin.pl; ORCID: 0000-0001-7058-3481.

MICHALINA DUDA-HYZ

The Notion of Gambling in the Gambling Law Provisions of Selected European Countries

Part I.

The Notion of Gambling in the Provisions not Containing Defined Terms ‘Gambling’ or ‘Gambling Games’

Abstract

The article is the first in a series of papers to present and analyse the meaning that is ascribed to the notions of ‘gambling’ and ‘gambling games’ in the gambling law provisions of selected European countries, as well as to confront the normative meaning with gambling characteristics from the perspective of social sciences. The following parts of the paper analyse examples of those provisions which do not contain any term for a broad catalogue of gambling activities, as well as selected provisions containing legal definitions of ‘games of chance’ (‘games of luck’). The article mainly uses methods of comparative law. The presentation of the characteristics of gambling from the perspective of social sciences is based on the achievements of social scientists.

The research is based on the following research theses. Firstly, regulatory models in which the gambling law provisions specify the characteristics of gambling without indicating a name covering a collective category of gambling games in the definiendum are rare. Such solutions are typical for countries which have so far pursued restrictive gambling policies. Secondly, both in the legal systems in which there is no legal definition of gambling under gambling law and also against the background of the definitions of legal games of chance, one may notice significant differences in the way in which individual features of gambling games are specified, i.e. the dependence of the outcome of a game on chance, player’s financial involvement and the winnings.

Keywords: gambling, gambling games, games of chance

Uwagi wprowadzające

Gry hazardowe różnią się od pozostałych rodzajów gier tym, że o wygranej czy przegranej decyduje przypadek, przy czym w ogólnym języku polskim określenia tego używa się najczęściej w odniesieniu do przedsięwzięć, w których rola przypadku jest dominująca. Również w opracowaniach ujmujących zjawisko hazardu z perspektywy nauk społecznych zależność od przypadku jest traktowana jako konstytutywna cecha gier hazardowych². W literaturze przedmiotu wyrażane jest nawet stanowisko, jakoby o kwalifikacji gry hazardowej w ujęciu ekonomicznym przesądzał przypadek oceniany przez pryzmat sytuacji idealnego, a nie przeciętnego gracza³. Z perspektywy ekonomicznej, socjologicznej i psychologicznej istotnymi cechami gier hazardowych są także konieczność wniesienia stawki lub poniesienia opłaty za udział w grze oraz szansa na uzyskanie wygranej⁴. Wygrana w sensie ekonomicznym nie musi występować w postaci pieniężnej, powinna mieć jednak wymierną wartość i prowadzić do zwiększenia aktywów gracza. Tym samym w ujęciu nauk społecznych grami o charakterze hazardowym nie są przedsięwzięcia, w których wygrywający uzyskuje jedynie radość i prestiż wynikające ze zwycięstwa, czy też ma możliwość kontynuowania gry. Cech gier hazardowych są również pozbawione takie gry, w których uczestniczy się nieodpłatnie, a organizator oferuje wyłącznie nagrody o symbolicznej wartości. Pomimo pozorowanej uniwersalności w płaszczyźnie prawnej samo pojęcie hazardu nie posiada jednak swego własnego nieodłącznego znaczenia, gdyż zależy ono zawsze od kontekstu socjohistorycznego, w którym się pojawia⁵. Sposób percepcji tego zjawiska zmieniał się istotnie na przestrzeni lat, a obowiązujące w danym okresie historycznym regulacje prawne stanowiły pochodną dominujących w danej kulturze stanowisk na temat tego, co

² Szerzej J. McMillen, *Understanding Gambling. History, concepts and theories*, [w:] idem (red.), *Gambling Cultures*, London 1996, s. 6–7 oraz powoływana tam literatura.

³ Zob. T. Becker, *Der Markt für Glücksspiele und Wetten*, [w:] T. Becker, C. Baumann (red.), *Glücksspiel im Umbruch: Beiträge zum Symposium 2006 der Forschungsstelle Glücksspiel*, Frankfurt am Main 2007, s. 2–3.

⁴ Ibidem, s. 2; B. Dzik, *Hazard*, [w:] T. Tyszka (red.), *Psychologia ekonomiczna*, Sopot 2004, s. 567; M. Griffiths, *Adolescent Gambling*, London–New York 1995, s. 1–2.

⁵ Zob. J. McMillen, op. cit., s. 6.

należy rozumieć pod pojęciem hazardu, odzwierciedlając jednocześnie stosunek społeczeństwa do tej specyficznej formy ludzkiej aktywności⁶.

Podstawowym celem cyklu artykułów, którego pierwszą część stanowi niniejsze opracowanie jest przedstawienie i analiza znaczenia, jakie przypisuje się pojęciom „hazard” i „gry hazardowe” w przepisach prawa hazardowego wybranych państw europejskich, a także skonfrontowanie owego normatywnego znaczenia z cechami hazardu w ujęciu nauk społecznych. Ze względu na odmienne uwarunkowania kulturowe i historyczne, jak również brak harmonizacji przepisów prawa hazardowego, rozwiązania przyjmowane w powyższym zakresie są bardzo zróżnicowane, a zakres materii podlegającej analizie obszerny. W związku z powyższym w ramach niniejszego opracowania przedstawiono jedynie przykłady takich unormowań, w treści których nie występuje żadna nazwa na określenie szerokiego katalogu przedsięwzięć o cechach gier hazardowych, a także wybrane regulacje zawierające definicje legalne „gier losowych” („gier szczęścia”). Z uwagi na zasadniczy cel badawczy, tj. zidentyfikowanie podstawowych różnic w sposobie ujmowania zjawiska hazardu w płaszczyźnie przepisów prawa hazardowego wybranych państw europejskich, w opracowaniu wykorzystano przede wszystkim metody komparatystyki prawniczej. W zakresie, w jakim przedstawiono cechy hazardu w ujęciu nauk społecznych oparto się na dorobku przedstawicieli tych nauk.

Badania przeprowadzone na potrzeby niniejszego opracowania opierają się na następujących tezach badawczych. Po pierwsze, modele regulacji, w których na gruncie przepisów prawa hazardowego określono cechy zjawiska hazardu bez wskazania w definiendum nazwy obejmującej zbiorczą kategorię gier hazardowych należą do odosobnionych. Tego typu rozwiązania są charakterystyczne dla państw, które dotychczas prowadziły restrykcyjną politykę hazardową. Po drugie, zarówno w systemach prawnych, w których na gruncie prawa hazardowego nie występuje definicja legalna hazardu, jak i na tle definicji legalnych gier losowych, dostrzegalne są istotne różnice w sposobie ujmowania poszczególnych cech gier hazardowych, tj. zależności wyniku gry od przypadku, zaangażowania majątkowego gracza oraz wygranej.

⁶ Szerzej: G. Reith, *The Age of Chance. Gambling in Western Culture*, London–New York 1999, s. 5–6; J. McMillen, op. cit., s. 12–14; C.S. Campbell, G.J. Smith, *Gambling in Canada – From Vice to Disease to Responsibility: A Negotiated History*, „Canadian Bulletin of Medical History” 2003, 20, s. 121–149; L. Cavion, C. Wong, M. Zangeneh, *Gambling*, [w:] M. Zangeneh, A. Blaszczyński, N.E. Turner (red.), *In the Pursuit of Winning: Problem gambling theory, research and treatment*, New York 2008, s. 95–100.

Przepisy niezawierające zbiorczej nazwy na określenie gier hazardowych

W ustawodawstwie państw europejskich można wskazać przepisy z zakresu prawa hazardowego, które nie zawierają nazw definiowanych „hazard” czy „gry hazardowe”, ani nie posługują się innymi nazwami na określenie zbiorczej kategorii gier hazardowych. Należy jednak podkreślić, że nie są to rozwiązania powszechne⁷. W takich sytuacjach zjawisko hazardu jest określane bądź poprzez wskazanie działalności, jaka może być prowadzona wyłącznie w zakresie i na podstawie udzielonych zezwoleń, bądź poprzez definicje legalne poszczególnych kategorii gier hazardowych.

Przykładem regulacji, w której nie posłużono się nazwą definiowaną „hazard”, lecz wskazano cechy tego zjawiska pośrednio, poprzez określenie działalności podlegającej reglamentacji, jest holenderska ustawa w sprawie szczegółowych zasad dotyczących hazardu z 1964 r.⁸. Akt ten statuuje zakaz stwarzania możliwości konkurowania o nagrody lub premie, jeżeli o wyłonieniu zwycięzców przesądza zdarzenie noszące cechy przypadkowości, na które uczestnicy nie mają dominującego wpływu, chyba że podmiot prowadzący działalność w powyższym zakresie uzyskał stosowne zezwolenie⁹. Określając zakres reglamentowanej działalności, ustawa nie posługuje się zatem pojęciem gry (*spel*), natomiast akcentuje fakt dominującej roli przypadku w wyłonieniu zwycięzców. W świetle powołanego przepisu drugą z istotnych cech hazardu jest możliwość uzyskania nagród lub premii. W treści ustawy hazardowej nie zawarto definicji legalnych nagród ani premii. Zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie sądów administracyjnych wskazuje się jednak, że interpretując powyższe pojęcia, należy uwzględnić definicję nagród zawartą w ustawie o podatku od gier hazardowych¹⁰. Zgodnie z brzmieniem tego

⁷ Do zupełnie odosobnionych należy zaliczyć takie typy unormowań, w których w płaszczyźnie przepisów prawa hazardowego brakuje zarówno definicji hazardu, jak i poszczególnych rodzajów gier hazardowych, a cechy przedsięwzięć noszących znamiona aktywności hazardowej są określone w unormowaniach z zakresu prawa karnego oraz w judykaturze. Taka sytuacja ma miejsce m.in. w Luksemburgu. Szerzej M. Kitai, *Luxembourg*, [w:] J. Harris, H. Hagan, *Gaming Law. Jurisdictional Comparisons*, 2 wyd., London 2014, s. 273; J.L. Schaus, *Sports Betting in Luxembourg*, [w:] P.M. Anderson, J.S. Blackshaw, R.C.R. Siekmann, J.L. Schaus (red.), *Sports Betting: Law and Policy*, The Hague 2012, s. 558; N. Sfetcu, *Gambling in Luxembourg*, <https://www.setthings.com/en/gambling-in-luxembourg/> (dostęp: 21.01.2020).

⁸ Wet van 10 december 1964, houdende nadere regelen met betrekking tot kansspelen, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002469/2016-04-01> (dostęp: 21.01.2020), dalej: Wet op de kansspellen.

⁹ Art. 1 lit. a) Wet op de kansspellen.

¹⁰ Zob. A. Litter, J. Franssen, *The Netherlands*, [w:] J. Harris, H. Hagan, op. cit., s. 369–370 oraz powoływane tam orzecznictwo.

aktu nagrodami są wszelkie dobra o wartości ekonomicznej należne uczestnikom gier z uwagi na ich udział w grze¹¹. Pojęcie nagród jest zatem rozumiane szeroko i obejmuje także punkty oraz kryptowaluty, które mają wartość jedynie w świecie wirtualnym¹². Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, że w świetle prawa holenderskiego konstytutywną cechą hazardu nie jest zaangażowanie finansowe gracza. Określając powyższe zjawisko, nie wskazano bowiem na konieczność wniesienia stawki lub poniesienia opłaty za udział w grze. Tym samym normatywne pojęcie hazardu wykracza istotnie poza znaczenie nadawane temu terminowi w naukach społecznych.

Zbliżone rozwiązanie przyjęto w prawie hazardowym Grecji. System prawa greckiego nie zawiera definicji legalnej hazardu. Niemniej jednak cechy tego zjawiska określono w treści ustawy o tworzeniu, organizacji, prowadzeniu i kontroli kasyn. Przepis ten statuuje bowiem zakaz operowania, utrzymywania bądź dostarczania jakichkolwiek środków lub materiałów służących do gry, jak również automatów wrzutowych na monety, jeżeli w wyniku tych gier można uzyskać wygraną pieniężną¹³. Co istotne, powyższy zakaz dotyczy zarówno sytuacji, w której prowadzący gry uzyskuje z tego tytułu wynagrodzenie, jak i gier urządzanych nieodpłatnie. W przeciwieństwie do unormowań holenderskich grecka ustawa posługuje się zatem pojęciem gry, natomiast nie wskazuje wprost na przesłankę losowości. Należy również podkreślić, że znamiona hazardu noszą wyłącznie takie gry, w których można uzyskać wygraną pieniężną¹⁴.

Analizując sposób określenia zjawiska hazardu w greckim prawie hazardowym, należy także zwrócić uwagę na treść ustawy o uregulowaniu rynku gier hazardowych. Akt ten zawiera bowiem definicję legalną gier szczęścia/gier losowych (gr. Τυχερά παίγνια), przy czym z uwagi na zakres przedmiotowy ustawy definicja ta odnosi się wyłącznie do gier rozgrywanych na automatach oraz gier urządzanych za pośrednictwem sieci Internet¹⁵. W myśl powołanej ustawy, aby gra mogła być uznana za grę szczęścia, muszą być spełnione następujące warunki. Po pierwsze,

¹¹ Art. 3(2) Wet van 14 september 1961, houdende regelen inzake de belastingheffing met betrekking tot kansspelen, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002359/2018-01-01> (dostęp: 21.01.2020).

¹² Zob. A. Litter, J. Franssen, op. cit., s. 370.

¹³ Art. 4(1)(a) 'Ιδρυση, οργάνωση, λειτουργία, έλεγχος καζίνων και άλλες διατάξεις, ΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2206 ΦΕΚ 62/20.04.1994, https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/220122/nomos-2206-1994 (dostęp: 21.01.2020).

¹⁴ Zob. C.N. Coucoullis, A.C. Coucoullis, *Greece*, [w:] J. Harris, H. Hagan, op. cit., s. 201.

¹⁵ Art. 26 (1) ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4002 ΦΕΚ Α'180/22.8.2011, https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/62244/nomos-4002-2011 (dostęp: 21.01.2020), dalej: ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4002.

wynik gry przynajmniej w części musi być uzależniony od przypadku¹⁶. Po drugie, w grze musi wystąpić ryzyko finansowe (zakład lub stawka)¹⁷. Powyższe oznacza, że gracz poddaje ryzyku określoną kwotę pieniężną lub inne dobro, niezależnie od ich wartości, w celu uzyskania, bezpośrednio lub pośrednio, korzyści ekonomicznej wynikającej z gry. Podkreślenia wymaga fakt, że w świetle powołanych przepisów koncepcja ryzyka finansowego obejmuje również sytuację, w której gracz w trakcie gry korzysta z udzielonych bonusów lub darmowych zakładów. Do kategorii gier losowych zaliczają się również odrębnie zdefiniowane zakłady. W świetle ustawy o uregulowaniu rynku gier hazardowych pod pojęciem zakładów należy rozumieć gry losowe polegające na przewidywaniu rozwoju oraz ostatecznego rezultatu każdego rodzaju zdarzeń¹⁸. W odniesieniu do zakładów internetowych ustawa *expressis verbis* stanowi nadto, iż obejmują one również przewidywanie wyników zdarzeń wirtualnych stanowiących rezultat działania generatorów liczb losowych¹⁹. W świetle powyższych regulacji nie budzi zatem wątpliwości fakt, że na gruncie przepisów greckiego prawa hazardowego znamiona hazardu noszą również gry polegające na obstawianiu wyników zdarzeń generowanych komputerowo, w tym zdarzeń symulujących tradycyjne gry kasynowe lub zawody sportowe.

W państwach europejskich do odosobnionych należy zaliczyć takie systemy prawne, w których przepisy prawa hazardowego nie zawierają żadnej nazwy na określenie szerokiej kategorii przedsięwzięć noszących znamiona hazardu, natomiast zakres znaczeniowy tego pojęcia można ustalić, analizując definicje legalne poszczególnych kategorii gier hazardowych. Jako przykład tego typu regulacji można wskazać przepisy obowiązujące na Cyprze. Cypr do 2012 r. prowadził bowiem restrykcyjną politykę hazardową, w związku z czym regulacje normujące zasady prowadzenia działalności gospodarczej w sferze hazardu dotyczyły jedynie wybranych rodzajów gier²⁰. W obowiązującym stanie prawnym w ramach odrębnych aktów prawnych unormowano zasady urządzania gier loteryjnych, zakładów oraz gier kasynowych. I tak, w myśl przepisów ustawy o loteriach pojęcie „loterii” oznacza każdy system dystrybucji nagród za pomocą losowania (ciągnięcia) lub

¹⁶ Grecka Komisja Hazardowa (ang. *Hellenic Gaming Commission*) informuje, że losowość gry może być wynikiem bądź działania generatorów liczb losowych/pseudolosowych (ang. *random number generator*) lub innych urządzeń bądź wynikać z fizycznie przeprowadzonego losowania, *Gaming*, <https://www.gamingcommission.gov.gr/index.php/en/gaming> (dostęp: 16.01.2020).

¹⁷ Art. 25 b ΝΟΜΟΣ ΥΠ’ ΑΡΙΘ. 4002.

¹⁸ Art. 25 c ΝΟΜΟΣ ΥΠ’ ΑΡΙΘ. 4002.

¹⁹ Art. 25 vb ΝΟΜΟΣ ΥΠ’ ΑΡΙΘ. 4002.

²⁰ Szerzej A. C. Couccoulis, *Cyprus*, [w:] J. Harris, H. Hagan, op. cit., s. 91–92.

w inny sposób zależny od przypadku²¹. Ustawa zawiera również definicję legalną biletu loteryjnego, stanowiąc, że jest to każdy dokument potwierdzający prawo danej osoby do udziału w loterii²². W konsekwencji w literaturze przedmiotu trafnie zwraca się uwagę, że cechą loterii jest sprzedaż i dystrybucja biletów loteryjnych²³. Warto także zaznaczyć, że choć ustawa o loteriach nie zawiera odrębnej definicji bingo, gry tego rodzaju są urządzone. Cechy bingo odpowiadają bowiem normatywnie określonym znamionom loterii²⁴.

Drugi segment cypryjskiego rynku gier hazardowych tworzą zakłady. W świetle przepisów ustawy o zakładach pod pojęciem tym należy rozumieć przedsięwzięcia o następujących cechach. Po pierwsze, zakłady dotyczą wydarzeń sportowych, w których rywalizują osoby fizyczne lub innych zdarzeń, w których biorą udział osoby fizyczne, przy czym ustawa wyraźnie stanowi, że zdarzenia te muszą zajść w rzeczywistości. Po drugie, wygrane każdego z graczy są ustalane przez urządzającego grę przed zawarciem zakładu lub w chwili jego stawiania, w relacji do wniesionej stawki oraz ustalonego kursu²⁵. Warto podkreślić, że dozwolonymi zakładami w rozumieniu prawa cypryjskiego są zarówno zakłady urządzone w formie tradycyjnej, jak i online. Zakres powyższej definicji nie obejmuje natomiast zakładów rozgrywanych w systemie totalizatora, ani zakładów bukmacherskich dotyczących zdarzeń wirtualnych. Ponadto ustawa o zakładach odrębnie definiuje giełdy zakładów oraz zakłady typu *spread bet*, których urządzenie jest zabronione²⁶.

Na trzeci segment rynku gier hazardowych na Cyprze składają się gry kasynowe, które w świetle obowiązujących przepisów mogą być urządzone na podstawie licencji wydanej wyłącznie jednemu operatorowi²⁷. Wypada również zauważyć, że gry kasynowe nie mogą być urządzone online. W związku z powyższym w literaturze przedmiotu podkreśla się, że na gruncie cypryjskiego prawa hazardowego należy wyraźnie odróżnić pojęcie zakładów od pojęcia hazardu, które jest utożsa-

²¹ Art. 2(1) Ο περί Λαχειών Νόμος (ΚΕΦ.74), http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_74/full.html (dostęp: 17.01.2020), dalej: ΚΕΦ.74.

²² Art. 2(1) ΚΕΦ.74.

²³ Zob. A. Aristodimou, M. Christodoulou, *Cyprus*, [w:] *The Gambling Law Review. Edition 4*, e-book 2019.

²⁴ Zob. N. Sfetcu, *Gambling Guide. Gambling in Europe*, e-book 2016, s. 432.

²⁵ Art. 2 Ο περί Στοιχημάτων Νόμος του 2019 (Ν. 37(Ι)/2019), <https://nba.gov.cy/rythmistiko-plemio/nomothesia/> (dostęp: 17.01.2020), dalej: Ο περί Στοιχημάτων Νόμος.

²⁶ Art. 2 i art. 86 (3) Ο περί Στοιχημάτων Νόμος.

²⁷ Operatorem kasyn na Cyprze jest Melco Resorts. Zob. *The Cyprus Gaming Commission*, <http://www.cgc.org.cy/en/the-cyprus-gaming-commission> (dostęp: 20.01.2020).

miane z grami kasynowymi²⁸. Ustawa o działalności i kontroli kasyn zawiera definicję legalną gier oraz gier kasynowych. I tak, przez grę (gr. *παίγνιο*) należy rozumieć grę losową lub grę, która w części jest grą losową i zawiera element przypadku oraz element umiejętności, jeżeli udział w niej ma charakter odpłatny²⁹. Obok zależności wyniku gry od przypadku cechą gier jest zatem konieczność zaangażowania majątkowego gracza, przy czym zaangażowanie to może przyjąć postać określonej kwoty pieniężnej lub innej wartości majątkowej. Gra hazardowa w powyższym znaczeniu nie musi natomiast wiązać się z uzyskaniem korzyści finansowej przez gracza³⁰. Ustawa zawiera również definicję legalną gry kasynowej (gr. *παίγνιο καζίνο*), stanowiąc, iż jest nią gra losowa lub gra zawierająca elementy losowości i umiejętności rozgrywana w kasynie z wykorzystaniem kart, kości, sprzętu lub jakiegokolwiek urządzenia mechanicznego, elektromechanicznego lub elektronicznego. Również i w tym przypadku cechą konstytutywną gry jest jej odpłatny charakter. Ustawa *explicite* stanowi bowiem, że gry kasynowe są rozgrywane za pieniądze, czeki, karty kredytowe lub inne wartości³¹. W świetle powyższych uwag nasuwa się konkluzja, iż na tle przepisów prawa cypryjskiego pojęcie hazardu jest utożsamiane z grami losowymi, w których udział ma charakter odpłatny. W odniesieniu do zakładów prawnie relewantna jest również trzecia cecha hazardu w sensie ekonomicznym, tj. możliwość uzyskania wygranej o wymiernej wartości.

Definicje legalne gier losowych

Jak już wspomniano, w części państw europejskich w odniesieniu do zbiorczej kategorii gier o charakterze hazardowym używa się określeń gry losowe (gry szczęścia). W niektórych przypadkach poszczególne rodzaje gier, np. loterie, nie są zaliczane do tej kategorii, lecz ujmowane odrębnie, co wynika z historycznych uwarunkowań legalizacji danych form aktywności hazardowej. Jako przykłady systemów prawnych, w których na gruncie przepisów z zakresu prawa hazardowego formułowane są definicje legalne gier losowych (gier szczęścia) można wskazać m.in. unormowania obowiązujące w: Belgii, Chorwacji, Słowenii oraz Niemczech.

²⁸ Zob. A.C. Couccoullis, *Legal Developments in the Greek and Cypriot Gaming Market*, „Gaming Law Review” 2017, 21(9), s. 678.

²⁹ Art. 2 O περί της Λειτουργίας και του Ελέγχου Καζίνο Νόμος του 2015 (124(I)/2015), http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2015_1_124/division-dd82106381-5a23-4a72-bb23-a43696b419d9.html (dostęp: 20.01.2020), dalej: O περί της Λειτουργίας και του Ελέγχου Καζίνο Νόμος.

³⁰ A. Aristodimou, M. Christodoulou, op. cit.

³¹ Art. 2 O περί της Λειτουργίας και του Ελέγχου Καζίνο Νόμος.

W myśl przepisów belgijskiej ustawy hazardowej gra losowa (fr. *jeu de hasard*, nid. *kansspelen*) jest rodzajem gry. W tym kontekście w literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, iż cechą gry jest to, że gracz bierze w niej udział w sposób aktywny, co wiąże się, choć w minimalnym stopniu, z jego wysiłkiem fizycznym lub intelektualnym³². Grą losową jest gra, której można przypisać następujące znamiona. Po pierwsze, wnoszone są stawki w jakiegokolwiek postaci. W doktrynie wyrażany jest pogląd, że stawki nie muszą przyjmować formy pieniężnej ani być rzeczami, muszą jednak stanowić dobra lub prawa zbywalne³³. Po drugie, w wyniku gry co najmniej jeden z jej uczestników traci wniesione stawki lub co najmniej jeden z graczy bądź zarządzających grę uzyskuje korzyść jakiegokolwiek rodzaju. Po trzecie, przebieg gry, sposób wyłonienia zwycięzców lub ustalenie wygranych przynajmniej w części zależy od przypadku³⁴. W świetle prawa belgijskiego dla kwalifikacji prawnej przedsięwzięć jako gier losowych wymagane jest zatem spełnienie wszystkich trzech przesłanek charakteryzujących hazard w ujęciu ekonomicznym. Tym samym do kategorii tej nie zaliczają się gry niewymagające zaangażowania majątkowego gracza. Ustawa *expressis verbis* stanowi również, że grami losowymi nie są gry, w których jedyną formą wygranej jest możliwość kontynuowania/powtarzania gry bez konieczności wniesienia opłaty. Powyższe wyłączenie ma jednak charakter ograniczony, dotyczy bowiem tylko takich sytuacji, w których gra jest powtarzana nie więcej niż pięć razy. Z kolei w kontekście przesłanki losowości wypada zauważyć, że ustawa wyraźnie wyłącza z zakresu nazwy „gry losowe” gry sportowe. Ponieważ w świetle analizowanej definicji legalnej wynik gry nie musi zależeć od przypadku w stopniu dominującym, powyższe wyłączenie wydaje się w pełni uzasadnione. W grach sportowych nie można bowiem całkowicie wykluczyć wpływu przypadku na wynik rywalizacji, choć oczywiście wpływ ten jest zazwyczaj znikomy.

W myśl przepisów belgijskiej ustawy hazardowej jedną z kategorii gier losowych stanowią odrębnie zdefiniowane zakłady. Pod pojęciem zakładu (fr. *pari*, nid. *weddenschap*) należy rozumieć grę losową, w której każdy z graczy wnosi stawkę i w rezultacie uzyskuje korzyść lub ponosi stratę, przy czym wygrana lub przegrana

³² Zob. De Brauw Blackstone Westbroek, *Promotional games and contests in the EU possibilities and pitfalls*, 2019, [www.sorainen.com › wp-content › uploads › 2019/11 › Guide-Promoti..](http://www.sorainen.com/wp-content/uploads/2019/11/Guide-Promoti..) (dostęp: 20.01.2020), s. 152.

³³ Zob. M. Poivre, *Loot boxes et régulation des jeux de hasard: analyse d'une jurisprudence naissante*, Faculté de droit et de criminologie, Université catholique de Louvain, 2019. Prom.: A. Strowel, <http://hdl.handle.net/2078.1/thesis:20208> (dostęp: 20.01.2020), s. 21 oraz powoływana tam literatura.

³⁴ Art. 2 (1) Loi sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs, 7 Mai 1999, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1999050777&table_name=loi (dostęp: 21.01.2020), dalej: Loi sur les jeux de hasard.

nie zależą od działania gracza lecz zaistnienia niepewnego zdarzenia, na które gracze nie mają wpływu³⁵. Określając znamiona zakładu, uwzględniono zatem wszystkie właściwości hazardu w sensie ekonomicznym, a ponadto trafnie wskazano podstawową cechę odróżniającą tę formę aktywności hazardowej od pozostałych gier losowych, tj. zależność wyniku gry od zdarzenia, na które obstawiający nie mają wpływu. Warto również zauważyć, że w treści ustawy odrębnie zdefiniowano zakłady z ustalonymi kursami oraz zakłady zawierane na giełdach zakładów³⁶. W świetle przepisów belgijskiej ustawy hazardowej grami losowymi nie są natomiast gry w karty i gry planszowe, w których wnoszone stawki i oferowane wygrane mają niewielką wartość. Powyższe wyłączenie dotyczy jednak tylko gier urządzanych w następujących okolicznościach: po pierwsze, gier organizowanych poza kasynami i salonami gier; po drugie, gier urządzanych w parkach rozrywki, wesołych miasteczkach, w ramach targów, jarmarków oraz podobnych wydarzeń; po trzecie, gier organizowanych okazjonalnie przez lokalne stowarzyszenia w celach dobroczynnych oraz gier urządzanych przez organizacje pożytku publicznego w celach społecznie pożytecznych. W odniesieniu do przesłanki okazjonalności w treści ustawy jednoznacznie wskazano, że jest ona spełniona, jeżeli gry są urządzone nie częściej niż cztery razy w roku³⁷.

Zamykając uwagi na temat pojęcia „gier losowych” w belgijskim prawie hazardowym, należy także zaznaczyć, że zakres tej nazwy nie obejmuje loterii w rozumieniu kodeksu karnego³⁸, które w myśl ustawy o loteriach mogą być urządzone wyłącznie w celach pożytku publicznego³⁹. Loterie zostały zdefiniowane jako każde transakcje/przedsięwzięcia oferowane publicznie, których celem jest uzyskanie korzyści/zysku w drodze losowania⁴⁰. W świetle założeń przyjętych na etapie tworzenia obowiązujących regulacji podstawowa różnica pomiędzy grą losową a loterią polega zatem na tym, że w grze losowej wymagany jest aktywny udział graczy, podczas gdy w loterii rola gracza sprowadza się do nabycia losu i sprawdzenia, czy okazał się on losem zwycięskim⁴¹. Warto również podkreślić, że przesłanką

³⁵ Art. 2 (5) Loi sur les jeux de hasard.

³⁶ Art. 2 (6) i (7) Loi sur les jeux de hasard.

³⁷ Art. 3 Loi sur les jeux de hasard.

³⁸ Art. 3 bis Loi sur les jeux de hasard.

³⁹ Art. 7 Loi du 31 décembre 1851 sur les loteries, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a.pl (dostęp: 21.01.2020).

⁴⁰ Art. 301 Code pénal du 8 juin 1867, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=1867060801 (dostęp: 24.01.2020).

⁴¹ Zob. A. Vassart, *Tomboles, bingos, jeux de hasard dans les cafés, loteries, que doit faire la commune face aux demandes?*, https://www.uvcw.be/articles/3,196,41,41,7925.htm#_ftn6 (dostęp: 27.01.2020).

uznania danego przedsięwzięcia za loterię nie jest wniesienie stawki/opłaty⁴². W odniesieniu do tej formy aktywności hazardowej nie jest zatem wymagane majątkowe zaangażowanie gracza. Poza loteriami we wskazanym wyżej znaczeniu grami losowymi podlegającymi reglamentacji nie są również przedsięwzięcia o cechach gier hazardowych wskazane w ustawie o usprawnieniu funkcjonowania i zarządzaniu Loterią Narodową (fr. *Loterie Nationale*, nid. *Nationale Loterij*)⁴³. Powyższa sytuacja wynika stąd, iż stanowiąca własność państwa spółka Loteria Narodowa posiada szczególną, uwarunkowaną kulturowo i historycznie pozycję na rynku usług hazardowych⁴⁴.

Przykładem regulacji, w której na określenie zbiorczej kategorii przedsięwzięć noszących znamiona hazardu nie używa się nazwy „gry hazardowe” lecz „gry losowe”⁴⁵, jest również chorwacka ustawa o grach losowych⁴⁶. Zgodnie z treścią powołanego aktu grą losową (ch. *igrom na sreću*) jest gra, w której w zamian za wpłacenie określonej kwoty uczestnicy mają szansę na zdobycie pieniędzy, towarów, usług lub praw, przy czym uzyskana wygrana lub poniesiona strata zależą w przeważającej mierze od przypadku lub niepewnego zdarzenia⁴⁷. Podobnie jak w prawie belgijskim znamionami gry losowej są zatem odpłatność, możliwość uzyskania wygranej oraz losowość. W przeciwieństwie do unormowań obowiązujących w Belgii zależność od przypadku musi mieć jednak charakter dominujący. Tym samym z zakresu nazwy „gry losowe” *ex definitione* wykluczone są wszelkie formy rywalizacji sportowej. Ustawa o grach losowych w sposób wyraźny stanowi również, że wygrana może mieć nie tylko postać pieniężną i rzeczową, ale także obejmować usługi i prawa. Nadto wypada zauważyć, że w świetle powołanego aktu do gier losowych zaliczają się cztery kategorie przedsięwzięć, tj. gry loteryjne, gry kasynowe, zakłady oraz gry na automatach. Co istotne, w odniesieniu do każdej z wymienio-

⁴² Zob. P. Peape, *Belgium*, [w:] *Gaming Law 2019*, e-book 2019.

⁴³ Przedsięwzięcia organizowane w ramach Loterii Narodowej obejmują nie tylko loterie, ale również gry losowe i zakłady. Zob. art. 3 *Loi relative à la rationalisation du fonctionnement et de la gestion de la Loterie Nationale*, 19 Avril 2002, <https://www.loterie-nationale.be/fr/a-propos-de-nous/qui-sommes-nous/documents> (dostęp: 24.01.2020).

⁴⁴ Szerzej Ch. De Preter, J. Dumortier, *La Loterie Nationale se connecte. La nouvelle réglementation belge en matière de jeux à l'épreuve du droit communautaire et constitutionnel*, „Revue du droit des technologies de l'information” 2002, 14, s. 7–28; Ch. Druine, *Belgium*, [w:] G. Meyer, T. Hayer, M. Griffiths (red.), *Problem Gambling in Europe. Challenges, Prevention, and Interventions*, New York 2009, s. 3–4.

⁴⁵ W języku chorwackim na określenie hazardu i gier hazardowych używa się terminów *kocka* i *kockanje*, rzadko *hazardne igre*. Zob. Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search&haslo:hazard> (dostęp: 1.11.2018).

⁴⁶ Zakon o igrama na sreću, 2009, <http://www.zakon.hr/z/315/Zakon-o-igrama-na-sre%C4%87u> (dostęp: 24.01.2020), dalej: Zakon o igrama na sreću.

⁴⁷ Art. 2 Zakon o igrama na sreću.

nych kategorii w ustawie sformułowano odrębne definicje treściowe⁴⁸. Wskazano także podstawowe typy gier zaliczanych do gier loteryjnych i kasynowych, jak również doprecyzowano, że przedmiotem zakładów mogą być wyniki indywidualnej lub grupowej rywalizacji sportowej oraz inne zdarzenia⁴⁹. Warto także zaznaczyć, że w treści ustawy o grach losowych wyraźnie wskazano, iż pojęcie gier losowych obejmuje turnieje⁵⁰. Ze względu na to, że cechą gier losowych jest finansowe zaangażowanie gracza, do kategorii tej nie zaliczają się natomiast loterie promocyjne oraz gry na automatach, w których uczestniczy się bez konieczności wniesienia stawki.

Zbliżoną definicję legalną gier losowych zawiera słoweńska ustawa hazardowa, przy czym w języku słoweńskim określenie *igra na srečo* oznacza zarówno grę losową, jak i grę hazardową⁵¹. W myśl przepisów powołanego aktu grami losowymi są gry, w których uczestnicy wpłacający określoną kwotę mają równe szanse na uzyskanie wygranej, zaś wynik gry zależy całkowicie lub w przeważającej mierze od przypadku lub niepewnego zdarzenia⁵². Analogicznie do rozwiązań przyjętych na gruncie prawa chorwackiego grami losowymi są zatem wyłącznie takie gry, które wiążą się z zaangażowaniem finansowym gracza. W tym kontekście warto także zaznaczyć, że ustawa *expressis verbis* stanowi, iż za gry losowe nie uważa się loterii z nagrodami dla celów promocyjnych organizowanych przez spółki i inne osoby prawne oraz przedsiębiorców indywidualnych⁵³. W sposób zbliżony do unormowań chorwackich określono również przesłankę losowości, stanowiąc, iż zależność wyniku gry od przypadku musi mieć charakter dominujący. W świetle przytoczonej definicji legalnej dla uznania danego przedsięwzięcia za grę losową konieczne jest również stwierdzenie, że w wyniku gry uczestnik ma szansę na uzyskanie wygranej o wymiernej wartości. Ustawa stanowi bowiem wprost, że wygrane mogą przyjąć postać pieniędzy, towarów, usług lub praw⁵⁴. Tym samym gry losowe charakteryzują wszystkie znamiona hazardu w znaczeniu przyjmowanym w naukach społecznych. Warto także zauważyć, że w świetle przepisów prawa słoweńskiego w ramach gier losowych wyróżnia się dwie podstawowe grupy przedsięwzięć.

⁴⁸ Art. 4 ust. 7, 8, 9 i 10 Zakon o igrama na sreću.

⁴⁹ Art. 5 Zakon o igrama na sreću.

⁵⁰ Art. 4 ust. 12 Zakon o igrama na sreću.

⁵¹ Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=igra+na+sre%C4%8Do&hs=1 (dostęp: 1.11.2018).

⁵² Art. 2 Zakon o igrah na srečo, 1995, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO409> (dostęp: 29.01.2020), dalej: Zakon o igrah na srečo.

⁵³ Art. 5 Zakon o igrah na srečo.

⁵⁴ Art. 4 Zakon o igrah na srečo.

Pierwszą stanowią tzw. klasyczne gry (sł. *klasične igre*), pod pojęciem których należy rozumieć gry liczbowe, loterie z określonymi z góry wygranymi, loterie-quizy, loterie rzeczowe, bingo, lotto, zakłady sportowe oraz podobne gry⁵⁵. Klasycznymi grami są zatem gry loteryjne oraz zakłady sportowe, przy czym zakładami zaliczanymi do tej kategorii są wyłącznie zakłady sportowe urządzone przez organizatora zawodów sportowych nie częściej niż raz do roku oraz zakłady konne dotyczące określonych w ustawie konkurencji⁵⁶. Drugą kategorię gier losowych tworzą tzw. szczególne gry losowe (sł. *posebne igre na srečo*). Zgodnie z treścią definicji legalnej są to gry, w których uczestnicy grają przeciw kasynu lub przeciw sobie nawzajem przy odpowiednich stołach do gry w ruletę, kości lub karty, na planszach bądź automatach do gry, jak również zakłady oraz inne podobne gry urządzone zgodnie z międzynarodowymi standardami. Do kategorii szczególnych gier losowych zaliczają się zatem typowe gry kasynowe, które mogą być urządzone w kasynach, a także przez sieć Internet oraz inne środki zdalnej komunikacji⁵⁷. Wypada również zauważyć, że w treści ustawy wskazano siedem rodzajów szczególnych gier losowych, a także konkretne nazwy poszczególnych typów gier danego rodzaju.

Państwem, w którym na gruncie przepisów prawa hazardowego na określenie zbiorczej kategorii gier o charakterze hazardowym używa się nazwy „gry losowe” są również Niemcy. W Niemczech prawo hazardowe jest zaliczane do prawa dotyczącego porządku publicznego i jako takie co do zasady podlega władztwu krajów związkowych⁵⁸. Niemniej jednak od 2003 r. podejmowane są próby zunifikowania zasad urządzania gier o charakterze hazardowym⁵⁹, czego wyrazem jest obowiązująca obecnie umowa państwowa dotycząca gier losowych w Niemczech⁶⁰. Umowa

⁵⁵ Art. 10 Zakon o igráh na srečo.

⁵⁶ Klasyczne gry losowe mogą być urządzone stale lub sporadycznie, w tym poza ośrodkami gier. Art. 10 Zakon o igráh na srečo. Szerzej Ministrstvo za finance, *Igre na srečo*, <https://www.gov.si/teme/igre-na-sreco/> (dostęp: 27.01.2020) oraz powołane tam akty prawne.

⁵⁷ Art. 10 Zakon o igráh na srečo.

⁵⁸ Art. 70 i 72 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland Vom 23. Mai 1949, <https://www.bundestag.de/gg> (dostęp: 27.01.2020). Wyjątek dotyczy jedynie obstawiania wyścigów konnych oraz gier na automatach urządzanych poza kasynami. Szerzej: Institut suisse de droit compare, *Germany*, [w:] *Study of Gambling Services in the Internal Market of the European Union. Final Report. 1st Part Legal Study*, 14 June 2006, s. 268, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/9725> (dostęp: 15.05.2020); J.A. Makswit, *Verfassungsrechtliche Schranken der Kompetenzwahrnehmung im Glücksspielrecht. Unter besonderer Berücksichtigung des Konsistenzgebotes*, „Zeitschrift für Wett- und Glücksspiel” 2015, 6, s. 430–434.

⁵⁹ Szerzej: M. Duda-Hyz, *Gry hazardowe urządzone przez sieć Internet i ich opodatkowanie w prawie polskim oraz innych krajów europejskich*, Lublin 2019, s. 323–326 oraz powoływana tam literatura.

⁶⁰ Staatsvertrag zum Glücksspielwesen in Deutschland (Glücksspielstaatsvertrag – GlüStV) Vom 15. Dezember 2011, <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/StVGluStV>true?AspxAutoDetectCookieSupport=1#FN1> (dostęp: 30.01.2020), dalej: GlüStV.

państwowa definiuje grę losową/grę szczęścia (niem. *Glücksspiel*) jako grę, w której w zamian za szansę wygranej pobierana jest opłata oraz w której wynik zależy całkowicie lub w przeważającej mierze od przypadku⁶¹. Na tle przytoczonej definicji w literaturze przedmiotu wyrażane jest stanowisko, zgodnie z którym w odniesieniu do przedsięwzięć podlegających kwalifikacji jako gry losowe muszą być spełnione kumulatywnie trzy przesłanki. Po pierwsze, gracz musi mieć szansę na uzyskanie wygranej o wymiernej wartości ekonomicznej. Po drugie, udział w grze musi mieć charakter odpłatny. Po trzecie, wynik gry musi zależeć od przypadku⁶². Gry losowe w znaczeniu przepisów niemieckiego prawa hazardowego noszą zatem wszystkie znamiona hazardu w sensie ekonomicznym. Wskazując cechy przedsięwzięć zaliczanych do gier losowych, należy zaznaczyć, że wygrana może przyjąć formę pieniężną lub rzeczową. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na definicję legalnej loterii. Loterią jest gra losowa, w której większej liczbie osób umożliwia się, zgodnie z określonymi regułami i w zamian za opłatę, otrzymanie szansy na wygraną pieniężną. Niemniej jednak przepisy o loterii stosuje się także w sytuacji, gdy zamiast pieniędzy wygraną stanowią przedmioty lub inne wartości majątkowe⁶³. W piśmiennictwie wyrażany jest pogląd, iż w przypadku gier losowych wygranymi mogą być również punkty lub wirtualne waluty. Warunkiem jest jednak to, że muszą one podlegać wymianie na środki pieniężne lub przedmioty mające wartość w świecie realnym⁶⁴. Wskazując na przesłankę losowości należy zauważyć, że podobnie jak w prawie chorwackim i słoweńskim wpływ przypadku na wynik gry musi mieć charakter dominujący. W doktrynie zwraca się nadto uwagę, że przesłanka ta winna być oceniana z perspektywy przeciętnego gracza⁶⁵. Umowa państwowa zawiera przepis określający na czym polega losowość, stanowiąc, iż wynik zależy od przypadku wówczas, gdy jest on określony przez zaistnienie lub rezultat przyszłego niepewnego zdarzenia⁶⁶. W konsekwencji do kategorii gier losowych zaliczane są również odpłatne zakłady o zaistnienie lub wynik przyszłego zdarzenia⁶⁷. Zamykając uwagi na temat pojęcia gier losowych w niemieckim prawie hazardowym, warto jeszcze zaznaczyć, że ze względu na zakres reglamentowanej

⁶¹ §3 (1) GlüStV.

⁶² Szerzej: R. Schippel, *Das deutsche Online-Glücksspielrecht nach dem GlüStV 2012*, „Zeitschrift für Wett- und Glücksspiel” 2016, 5, s. 315–317.

⁶³ § 3(3) GlüStV.

⁶⁴ Zob. J. Hofmann, M. Spitz, J. Maier, *Gaming in Germany: overview*, [w:] J. Harris (red.), *Gaming Global Guide*, e-book 2019.

⁶⁵ Zob. J. Hofmann, M. Spitz, *Germany*, [w:] J. Harris, H. Hagan (red.), op. cit., s. 173.

⁶⁶ §3 (1) GlüStV.

⁶⁷ Umowa państwowa zawiera odrębne definicje legalne zakładów sportowych oraz zakładów konnych.

działalności w treści umowy państwowej zawarto także definicję publicznej gry hazardowej (niem. *öffentliches Glücksspiel*)⁶⁸. Pod pojęciem tym rozumieć należy grę, do udziału w której został dopuszczony szeroki, niezamknięty krąg osób lub grę, która jest organizowana zwyczajowo w ramach stowarzyszeń lub innych imprez zamkniętych⁶⁹.

Uwagi końcowe

W ostatniej dekadzie w większości państw europejskich wprowadzono nowe unormowania dotyczące zasad prowadzenia działalności w sferze hazardu, w szczególności hazardu online. W konsekwencji do odosobnionych należą takie modele regulacji, w których na gruncie przepisów prawa hazardowego określono cechy zjawiska hazardu bez wskazania w *definiendum* nazwy obejmującej zbiorczą kategorię gier hazardowych. Unormowania tego typu obowiązują w państwach, w których nie dostosowano jeszcze przepisów do wymogów współczesnego rynku usług hazardowych bądź liberalizacja objęła jedynie niektóre segmenty tego rynku. Z uwagi na to, że o istocie gier hazardowych stanowi świadomość zdawania się na los, w państwach europejskich można również wskazać takie modele regulacji, w których na określenie zbiorczej kategorii przedsięwzięć o cechach gier hazardowych używa się określeń gry losowe. Analiza obowiązujących w powyższym zakresie przepisów prowadzi do następujących konkluzji.

Po pierwsze, co do zasady na określenie form ludzkiej aktywności noszących znamiona hazardu używa się terminu „gra”. Wyjątek stanowi jedynie przepis obowiązujący w Holandii, w treści którego posłużono się sformułowaniem „konkurowanie o nagrody”. Można nadto wskazać takie typy unormowań, w których nazwa „gra” odnosi się wyłącznie do form hazardu wiążących się z aktywnym uczestnictwem graczy, jak również regulacje, w świetle których pojęcie hazardu utożsamiane jest wyłącznie z grami kasynowymi.

Po drugie, pomimo pozornej uniwersalności nazwy „gra losowa” w płaszczyźnie normatywnej jej zakresy znaczeniowe istotnie się różnią. Na gruncie przepisów prawa greckiego pojęcie to odnosi się wyłącznie do gier rozgrywanych na automatach oraz gier urządzanych za pośrednictwem sieci Internet. W Belgii, ze względu na swój pasywny charakter, do gier losowych nie są zaliczane loterie. Do kategorii tej nie należą także przedsięwzięcia organizowane przez posiadającą szczególną

⁶⁸ Szerzej: T. Becker, *Zur Weiterentwicklung der Glücksspielregulierung*, „Zeitschrift für Wett- und Glücksspiel” 2017, 1, s. 2–13.

⁶⁹ §3 (2) GlüStV.

pozycję Loterię Narodową. Uwagę zwraca również to, że w świetle wszystkich poddanych analizie definicji legalnych do kategorii gier losowych należą zakłady.

Po trzecie, w przeważającej mierze normatywne pojęcie hazardu odpowiada znaczeniu, jakie nadaje się temu terminowi w naukach społecznych. W szerszym zakresie zjawisko to jest ujmowane na gruncie przepisów prawa holenderskiego i greckiego, gdzie reglamentacji podlegają również takie formy aktywności, w których nie jest wymagane majątkowe zaangażowanie gracza. Nie w każdym przypadku gry losowe muszą się również wiązać z możliwością uzyskania korzyści finansowej czy majątkowej.

Po czwarte, na tle analizowanych definicji legalnych dostrzegalne są różnice w sposobie określania poszczególnych znamion hazardu. W odniesieniu do przesłanki losowości przeważają przepisy stanowiące, iż wynik gry musi całkowicie lub w przeważającej mierze zależeć od przypadku. Niemniej jednak w świetle przepisów prawa belgijskiego, cypryjskiego i greckiego przesłanka ta jest spełniona także wówczas, gdy rola przypadku nie jest dominująca. W zakresie problemu ryzyka podejmowanego przez gracza można wskazać zarówno takie przepisy, na tle których koncepcja ryzyka finansowego obejmuje grę z wykorzystaniem udzielonych bonusów lub darmowych zakładów, jak i unormowania, w świetle których konieczne jest wpłacenie określonej kwoty pieniężnej. W sposób zróżnicowany ujmowana jest także przesłanka wygranej. W zależności od przyjętej koncepcji musi mieć ona bowiem wymierną wartość majątkową w świecie rzeczywistym bądź może także przyjmować formę dóbr mających wartość jedynie w świecie wirtualnym czy też wyrażać się w możliwości powtarzania gry bez konieczności poniesienia dodatkowej opłaty.

Bibliografia

- Aristodimou A., Christodoulou M., *Cyprus*, [w:] *The Gambling Law Review. Edition 4*, e-book 2019.
- Becker T., *Der Markt für Glücksspiele und Wetten*, [w:] T. Becker, C. Baumann (red.), *Glücksspiel im Umbruch: Beiträge zum Symposium 2006 der Forschungsstelle Glücksspiel*, Frankfurt am Main 2007.
- Campbell C.S., Smith G.J., *Gambling in Canada – From Vice to Disease to Responsibility: A Negotiated History*, „Canadian Bulletin of Medical History” 2003, 20.
- Cavion L., Wong C., Zangeneh M., *Gambling*, [w:] M. Zangeneh, A. Blaszczynski, N.E. Turner (red.), *In the Pursuit of Winning: Problem gambling theory, research and treatment*, New York 2008.
- Couccoullis A.C., *Legal Developments in the Greek and Cypriot Gaming Market*, „Gaming Law Review” 2017, 21(9).

- Couccoullis A.C., *Cyprus*, [w:] J. Harris, H. Hagan (red.), *Gaming Law. Jurisdictional Comparisons. Second edition 2014*, London 2014.
- Couccoullis C.N., Couccoullis A.C., *Greece*, [w:] J. Harris, H. Hagan (red.), *Gaming Law. Jurisdictional Comparisons. Second edition 2014*, London 2014.
- Druine Ch., *Belgium*, [w:] G. Meyer, T. Hayer, M. Griffiths (red.), *Problem Gambling in Europe. Challenges, Prevention, and Interventions*, New York 2009.
- Duda-Hyz M., *Gry hazardowe zarządzane przez sieć Internet i ich opodatkowanie w prawie polskim oraz innych krajów europejskich*, Lublin 2019.
- Dzik B., *Hazard*, [w:] T. Tyszka (red.), *Psychologia ekonomiczna*, Sopot 2004.
- Griffiths M., *Adolescent Gambling*, London–New York 1995.
- Hofmann J., Spitz M., *Germany*, [w:] J. Harris, H. Hagan (red.), *Gaming Law. Jurisdictional Comparisons. Second edition 2014*, London 2014.
- Hofmann J., Spitz M., Maier J., *Gaming in Germany: overview*, [w:] J. Harris (red.), *Gaming Global Guide*, e-book 2019.
- Kitai M., *Luxembourg*, [w:] J. Harris, H. Hagan (red.), *Gaming Law. Jurisdictional Comparisons. Second edition 2014*, London 2014.
- Litter A., Franssen J., *The Netherlands*, [w:] J. Harris, H. Hagan (red.), *Gaming Law. Jurisdictional Comparisons. Second edition 2014*, London 2014.
- Makswit J.A., *Verfassungsrechtliche Schranken der Kompetenzwahrnehmung im Glücksspielrecht. Unter besonderer Berücksichtigung des Konsistenzgebotes*, „Zeitschrift für Wett- und Glücksspiel” 2015, 6.
- McMillen J., *Understanding Gambling. History, concepts and theories*, [w:] J. McMillen (red.), *Gambling Cultures*, London 1996.
- Peape P., *Belgium*, [w:] *Gaming Law 2019*, e-book 2019.
- Preter Ch., De, Dumortier J., *La Loterie Nationale se connecte. La nouvelle réglementation belge en matière de jeux à l'épreuve du droit communautaire et constitutionnel*, „Revue du droit des technologies de l'information” 2002, 14.
- Reith G., *The Age of Chance. Gambling in Western Culture*, London–New York 1999.
- Schaus J.L., *Sports Betting in Luxembourg*, [w:] P.M. Anderson, J.S. Blackshaw, R.C.R. Siekmann, J.L. Schaus (red.), *Sports Betting: Law and Policy*, The Hague 2012.
- Schippel R., *Das deutsche Online-Glücksspielrecht nach dem GlüStV 2012*, „Zeitschrift für Wett- und Glücksspiel” 2016, 5.
- Sfetcu N., *Gambling Guide. Gambling in Europe*, e-book 2016.

Wykaz aktów prawnych

- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland Vom 23. Mai 1949, <https://www.bundestag.de/gg> (dostęp: 27.01.2020).
- Staatsvertrag zum Glücksspielwesen in Deutschland (Glücksspielstaatsvertrag – GlüStV) Vom 15. Dezember 2011, <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/StVGlueStV/true?AspxAutoDetectCookieSupport=1#FN1> (dostęp: 30.01.2020).

- Loi du 31 décembre 1851 sur les loteries, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a.pl (dostep: 21.01.2020).
- Code pénal du 8 juin 1867, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=1867060801 (dostep: 24.01.2020).
- Wet van 14 september 1961, houdende regelen inzake de belastingheffing met betrekking tot kansspelen, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002359/2018-01-01> (dostep: 21.01.2020).
- Wet van 10 december 1964, houdende nadere regelen met betrekking tot kansspelen, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002469/2016-04-01> (dostep: 21.01.2020).
- Ο περί Λαχείων Νόμος (ΚΕΦ.74), http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_74/full.html (dostep: 17.01.2020).
- Ίδρυση, οργάνωση, λειτουργία, έλεγχος καζίνων και άλλες διατάξεις, ΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2206 ΦΕΚ 62/20.04.1994, https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/220122/nomos-2206-1994 (dostep: 21.01.2020).
- Zakon o igran na srečo, 1995, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO409> (dostep: 24.01.2020).
- Loi sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs, 7 Mai 1999, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1999050777&table_name=loi (dostep: 21.01.2020).
- Loi relative à la rationalisation du fonctionnement et de la gestion de la Loterie Nationale, 19 Avril 2002, <https://www.loterie-nationale.be/fr/a-propos-de-nous/qui-sommes-nous/documents> (dostep: 24.01.2020).
- Zakon o igrama na sreću 2009, <http://www.zakon.hr/z/315/Zakon-o-igrama-na-sre-%C4%87u> (dostep: 24.01.2020).
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4002 ΦΕΚ Α'180/22.8.2011, https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/62244/nomos-4002-2011 (dostep: 21.01.2020).
- Ο περί της Λειτουργίας και του Ελέγχου Καζίνου Νόμος του 2015 (124(I)/2015), http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2015_1_124/division-dd82106381-5a23-4a72-bb23-a43696b419d9.html (dostep: 20.01.2020).
- Ο περί Στοιχημάτων Νόμος του 2019 (Ν. 37(I)/2019), <https://nba.gov.cy/rythmistiko-plesio/nomothesia/> (dostep: 17.01.2020).